

sker, som er på en kostskole. Men det, der får os til at være lidt betænkelige, er, at sidste år fik vi jo under finanslovforhandlinger udmøntet, at der blev givet et særligt tilskud til at nedbringe elevbetalingen på vore højskoler. Så vidt jeg har forstået af det forslag, ministeren er kommet med på højskoleområdet med ikrafttræden 2001, er den kompensation eller den støtte til højskolerne for at nedsætte elevbetalingen også med. Men hvordan – og det er det, jeg gerne vil spørge ministeren om – ligger det i år 2000 med den støtte til nedsættelse af elevbetalingen, som blev vedtaget for 1999, og som jeg forstår vil ligge i det lovforslag, som ministeren arbejder med?

Hvordan er det i år 2000? For hvis der er et sammenfald, hvor man ikke længere kan komme på højskole efter VUS-ordningen, og hvor man så samtidig mangler tilskuddet, da synes jeg, at der kan foreligge et problem. Derfor vil jeg være taknemmelig, om ministeren vil redegøre for, om det lykkedes for ministeren at skaffe midler til at videreføre den støtte i 2000 til at holde elevbetalingen nede på højskolerne. Og også, hvad vi taler om talmæssigt, når vi får at vide, at man ikke efter den gældende ordning kan følge kurser på daghøjskoler, folkehøjskoler. Det kunne også være rart at vide, hvilken volumen der her er tale om. Så det er de spørgsmål, jeg gerne vil have afklaret.

Grundholdningen i forslaget er vi enige i, men der er noget, vi er meget optaget af her på folkehøjskoleområdet, som jeg gerne lytter til ministerens svar på.

Tom Behnke (FRI):

Under henvisning til de positive ting, der er sagt om lovforslaget, skal jeg blot meddele, at Frihed 2000 kan støtte lovforslaget.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Jeg vil gerne takke for den forholdsvis positive modtagelse af lovforslaget. Jeg håber, vi kan få en forholdsvis hurtig udvalgsbehandling, også for at besvare eventuelt mere særlige spørgsmål, som måtte ønskes besvaret undervejs.

Det er sådan, at antallet af årselever, som bruger VUS til at tage på højskole, er yderst begrænset. Det er formodentlig under to håndfulde.

Derudover i forhold til det sidste spørgsmål fra hr. Flemming Kofod-Svendsen om vores overvejelser om højskolernes vilkår i år 2000, så

er der fremlagt ændringsforslag til finansloven med henblik på at tilvejebringe en finansiering af 35 mio., således at hus- og håndarbejdsskolerne stadig væk vil være ligestillet i forhold til grundtilskuddet, og at der bliver mulighed for at nedsætte elevstøtten.

Det er dog sådan, at den generelle logik, som regeringen har fulgt i forhold til finansieringen af nye, positive tiltag, betyder, at finansieringen er fundet inden for det folkeoplysende område selv.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af lovforslag nr. L 130: Forslag til lov om ændring af lov om almen voksenuddannelse og lov om kursus til højere forberedelseksamen og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne m.v. (Udbud og centerstruktur, økonomistyring af voksenuddannelsescentre, deltagerbetaling m.v.).

Af undervisningsministeren (Margrethe Vestager).
(Fremsat 3/12 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lotte Bundsgaard (S):

Vi skal nu behandle et lovforslag, der overordnet indeholder to elementer. For det første stilles der flere krav til amterne om demokrati og sikring af den enkeltes uddannelsesret. For det andet lægger dette lovforslag op til, at fagene på avu- og hf-niveau deles op i centrale grundfag og andre fag. De centrale grundfag vil som

nu være uden deltagerbetaling, hvorimod de andre fag, som udgør en mindre andel, vil blive belagt med deltagerbetaling.

I Socialdemokratiet er vi meget glade for, at demokratiet med denne ændring får bedre vilkår. For fremtiden vil det være det valgte centerråd, der indstiller til det folkevalgte amtsråd, hvilke fag der skal udbydes, og ikke som i dag en ansat forstander, der bestemmer fagudbudet. Denne ændring ligger i tråd med ændringerne af det repræsentative demokrati i uddannelses-systemet, som vi i øjeblikket er i gang med udvalgsbehandlingen af.

I Socialdemokratiet er vi også glade for, at uddannelsesretten præciseres med dette lovforslag, således at alle skal kunne tage de centrale grundfag inden for en rimelig geografisk og tidsmæssig afstand. Det er godt, at undervisningsministeren med denne ændring får et redskab til at sikre, at alle i Danmark får en reel ret til at kunne tage de centrale grundfag.

Hvad angår den anden del af lovforslaget, nemlig indførelsen af deltagerbetaling på de fag, der ikke er centrale grundfag, vil jeg gerne være ærlig og sige, at det ikke har været vores største ønske, at der skal indføres yderligere deltagerbetaling på de fag, der ikke har fået betegnelsen centrale grundfag. I Socialdemokratiet havde vi da helst set, at alle fag på avu- og hf-niveau blev fritaget for deltagerbetaling, men vi mener, det er forsvarligt at indføre denne deltagerbetaling, når følgende ting tages med i betragtning:

Da regeringen og amterne skulle indgå aftale om amternes økonomi år 2000, skulle der prioriteres. Et af de steder, hvor amterne mente, at man kunne finde besparelser, var ved at indføre deltagerbetaling på enkelte fag på hf- og avu-niveau. Det er altså et udslag af en nødvendig prioritering.

En anden ting, som også skal tages i betragtning, er, at ordningen indføres for at skabe sammenhæng med de øvrige voksen- og efteruddannelsesstillbud, herunder åben uddannelse og aftenskolerne, hvor der i forvejen er deltagerbetaling. Derudover begrænses deltagerbetalingen alene til at omfatte fag, der ikke er centrale grundfag.

Ser man på de mange fag, der er såkaldte centrale grundfag og altså ikke belagt med deltagerbetaling, ses det, at dette vil tilgodese næsten alle de lavtuddannedes uddannelsesbehov. Det er også værd at være opmærksom på, at SU-modtagerne kan få dækket 85 pct. af udgif-

ten til deltagerbetalingen, mens VUS-modtagere kan få dækket hele deltagerbetalingen. Ledige vil også kunne få deres uddannelse betalt, hvis det er en del af deres handlingsplan.

Det har også ligget til grund for vores overvejelser, at de kursister, som tager fag, der er belagt med deltagerbetaling, for at kunne blive optaget på en videregående uddannelse får deltagerbetalingen refunderet ved afslutningen af faget.

Alt i alt mener vi altså, at der er flere gode og enkelte nødvendige ting i dette lovforslag, der gør, at vi kan tilslutte os lovforslaget, som det ligger nu.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Vi skal gøre noget for de kortuddannede, sagde statsministeren den 5. oktober. Dem og deres forhold skal vi prioritere. I det her lovforslag står der: Vi skal prioritere de kortuddannede, det er dem, vi især tænker på.

Jeg kan forstå på fru Lotte Bundsgaard, at det ikke er en god sag, den her, men tilbage står, at regeringen vil gøre noget for de kortuddannede. Hvad vil man så gøre i forhold til den KAD-kvinde, de nærmer sig et VUC-kursus og f.eks. vil have psykologi, måske oven i købet som led i noget, der peger hen mod noget kompetencegivende – er det at styrke de kortuddannede ifølge Socialdemokratiets opfattelse? Hvad skal man sige til den kvinde?

(Kort bemærkning).

Lotte Bundsgaard (S):

Først til det, hr. Søren Kolstrup siger: Hvad med de kortuddannede? Der vil jeg sige, at nu skal man jo være opmærksom på, at de fleste fag, både på AMU- og hf-niveau, ikke bliver belagt med deltagerbetaling. Lad mig nævne nogle enkelte fag: dansk og matematik og engelsk og samfundsfag og fransk og tysk og dansk som andetsprog og historie.

Så vil jeg også sige, at mange af de fag, som kortuddannede jo tager, ikke vil være deltagerbetalingsbelagt. Hvad angår KAD-kvinden, som hr. Søren Kolstrup spørger om, som gerne vil tage psykologi som et led i at komme i gang med en videregående uddannelse eller en anden uddannelse, er det jo sådan, at man får sin deltagerbetaling tilbage, hvis det er for at komme ind på en videregående uddannelse.

Men som jeg sagde i min indledning, så er det jo ikke det bedste i hele verden, men vi sy-

nes godt, at vi kan gå med til det, fordi vi jo også på mange andre områder går ind og prioriterer de kortuddannede, ved at vi opprioriterer snart og laver FVU-systemet, ved at vi går ind og bruger penge til voksenlærlinge, så kontanthjælpsmodtagere kan blive voksenlærlinge, og andre områder. Men det er jo en prioritering, som man nogle gange skal foretage, hvis det skal hænge sammen.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Kan fru Lotte Bundsgaard bekræfte, at det her er et fundamentalt brud med Socialdemokratiets politik, nemlig at Socialdemokratiet altid principielt har været modstander af enhver form for brugerbetaling, når det drejer sig om den almene uddannelse inden for folkeskole og de gymnasiale uddannelser, og jo så i særdeleshed i forhold til de kortuddannede? Hvad er det, der betinger et så fundamentalt brud med partiets linje på det her punkt? Det her synes jeg stadig væk ikke, vi har fået en forklaring på.

(Kort bemærkning).

Lotte Bundsgaard (S):

Jeg mener jo ikke, at det er et fundamentalt brud på socialdemokratisk politik. Jeg mener, at det må ses som en del af, at vi gerne vil finde penge til at kunne prioritere de kortuddannede på mange områder.

Tilbage til hr. Søren Kolstrups KAD-kvinde: Man kan jo sige, at så kan man jo vejlede hende til at gå ind og tage et af de andre fag, som ikke er belagt med deltagerbetaling. Og for at vi kan få penge bl.a. til, at kontanthjælpsmodtagere kan blive voksenlærlinge, eller for at vi kan få penge til, at vi meget specifikt kan sætte ind over for voksne, der har svært ved læse og skrive, synes jeg, det er rimeligt nok, at man siger, at så tager vi en deltagerbetaling på det her område.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Fru Lotte Bundsgaard mente ikke, at der var tale om et fundamentalt brud. Nu er det også lidt svært, for lige hvornår er noget fundamentalt, men bare det, at det er et brud, er vel sådan set værd at bemærke. Og jeg vil lige spørge: Var det ikke sådan, at Socialdemokratiet var imod, at man overhovedet indførte deltagerbetaling, som jo i virkeligheden i sin form var et gebyr? Det var sådan noget, som Bertel Haarder fandt

på. Og det var ikke noget for Socialdemokratiet dengang – og det var bare lidt, man lavede ved den lejlighed – mens det, det nu drejer sig om, er et langt større beløb. Derfor er der tidligere talt om et gebyr, og nu er der tale om regulær deltagerbetaling.

(Kort bemærkning).

Lotte Bundsgaard (S):

Hr. Aage Frandsen har ret i, at da man indførte gebyret på hf-enkeltfag, var vi i Socialdemokratiet imod det. Men det, vi vælger at gøre nu, er at sætte ind over en bred kam for at forbedre de kortuddannedes uddannelse og prøve på at skabe en sammenhæng mellem, hvor det koster penge til vokseneftersuddannelser, og hvor det ikke koster penge.

Derfor synes jeg ikke, at det er noget brud på socialdemokratisk politik. Det er nærmere, at vi prøver på at skabe en sammenhæng inden for vokseneftersuddannelsen på det her område.

Helga Moos (V):

Lovforslaget lægger op til en vældig effektivisering af VUC, og det er i hvert fald noget af det, som vi kun kan glæde os over. At man går ind og nedsætter et centerråd, som kan vejlede amterne om, hvordan det skal bygges op, når det gælder, hvad det er for nogle tilbud, der skal gives, viser, at der er kommet demokrati ind, i og med at det er brugerne, der går ind og vejleder amterne.

Så er det fint, at kursisterne kan regne med, at der én gang om året bliver udbudt de fag, som de har brug for, så de ikke risikerer, at de skal vente i længere tid på at få de fag, som de nu engang mangler.

Der er også taget hensyn til de geografiske beliggenheder i amterne, sådan at grundfagene skal udbydes to steder i amterne, undtagen hvis der er særlige forhold, der taler for, at de kun skal udbydes ét sted. Men det er ministeren, der skal tage stilling til det. Så vi får en effektivisering af VUC, og det kan vi kun støtte, sådan at det, der bliver udbudt, bliver koordineret, så vi ikke får spild af ressourcer.

Så er der den anden del, der hedder brugerbetaling/deltagerbetaling. Der er jo sket det, at der er en del, der har valgt at bruge VUC som en form for folkeoplysning. Der har været nogle mennesker, der har syntes, at de fag, der bliver udbudt på VUC, har været mere spændende, men deres formål er stadig væk at benytte tilbudene som en form for folkeoplysningsstilbud.

I det øjeblik man går ind og bruger det, ikke som et led i en uddannelsesmæssig plan, hvor det ender med at blive en uddannelse, som kan komme samfundet til gode, men hvor nogle ønsker en personlig udvikling, så har de valgt, at denne personlige udvikling skal foregå på VUC. Så er vi inde, hvor vi mener, der er en overlappning til folkeoplysningen, og så er det rimeligt, at den deltagerbetaling, der ligger i folkeoplysningen, flyttes over, sådan at den også kommer til at gælde for dem, som bruger VUC som en form for folkeoplysning.

Så det vil vi hellere, end hvis vi skal gå ind og regulere den anden vej og sige: Ved I hvad, VUC-centrene er kun for dem, der har i sinde at gennemføre en fuld studentereksamen eller en fuld hf.

Så for os er forslaget et godt forslag.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Den konservative ordfører, hr. Brian Mikkelsen, kan ikke være til stede her i aften, og jeg skal derfor på hans vegne sige, at selv om Det Konservative Folkeparti med jævne mellemrum sætter spørgsmålstegn ved amternes rettilgelte, så kan vi alligevel støtte dette forslag, som vil give en bedre økonomisk styring af VUC-centrene, samtidig med at den endelige kompetence vedrørende fagudbudet tillægges amterne.

VUC-uddannelserne har vist sig at være en god mulighed for at tage en efteruddannelse eller for at tage en uddannelse, selv om det er flere år siden, at den pågældende har forladt uddannelsessystemet. Det skal fortsætte, men det er lige så vigtigt, at der bliver etableret et fornuftigt økonomisk styringsinstrument, så udgifterne ikke løber løbsk.

Det Konservative Folkeparti støtter forslagens intentioner om ligestilling i forhold til andre uddannelser. Det virker ikke urimeligt, at der gives mulighed for en lille betaling for enkeltfagskurser, mens en hel hf-eksamen vil være gratis. Det giver et godt incitament til at tage hele uddannelsen i forhold til kun at plukke det måske sjoveste og mest interessante ud.

Samfundet og den enkelte har brug for hele uddannelser, som kan bruges på arbejdsmarkedet og andre steder i uddannelsessystemet.

Det økonomiske ansvar må også betyde, at amterne får den endelige kompetence i forbindelse med uddannelsens indhold. Økonomi og beslutningskompetence hører nu engang sammen.

Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig forslaget.

Aage Frandsen (SF):

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at dette lovforslag er et resultat af en aftale af 11. juni mellem regeringen og det lille lands-ting, Amdrårdsforeningen. Og det er så en aftale, som man mener at vi skal sige ja til i Folketinget. Når aftalen er indgået med regeringen og de kommunale organisationer, er der en forventning om, at så siger vi ja i Folketinget. Jeg er klar over, at regeringen og regeringspartierne selvfølgelig må have en forpligtelse til at sørge for, at det bliver gennemført eller i hvert fald søge at få det gennemført.

Jeg synes helt principielt, det er meget vigtigt at understrege, at fordi der er sådan en aftale, skal Folketinget selvfølgelig ikke under nogen omstændigheder føle sig forpligtet til det.

Somme tider kan vi være enige i en aftale. Det har vi været i en tidligere drøftelse om en aftale mellem KL, det store landsting, og regeringen om hjemmehjælpsbetaling. Den var vi enige i, men det var, fordi vi var enige i indholdet, sandelig ikke, fordi de havde lavet aftalen.

Og her er vi uenige i indholdet, og – det understreger jeg meget – bare fordi der kommer sådan en aftale, som forelægges for Folketinget, så skal vi sige ja – det vil vi under ingen omstændigheder gøre. I det hele taget er der den risiko ved, at man laver den slags aftaler, at Folketingets muligheder for at træffe beslutninger, uafhængig af hvad der laves af aftaler, bliver forringet. Og det er vigtigt at understrege, at den slags aftaler mellem de kommunale organisationer og regeringen, er aftaler, der foregår uden nogen som helst form for offentlighed, i modsætning til når der føres forhandlinger her i Folketingssalen. Derfor er der også noget meget principielt i det for os hver eneste gang, der kommer sådan en aftale, som vi skal forholde os til.

Men vi er også meget uenige i indholdet. Vi synes, det er lidt småligt, hvis man siger til de mennesker, som i deres yngre år ikke fik nogen uddannelse: I må kun få nogle bestemte fag og kun, hvis I vil bruge det med henblik på videreuddannelse, så er det i orden. Men hvis I gerne vil have noget, som andre får, når de er unge, kan I ikke få det.

Det synes jeg er småligt af et samfund at sige. Det er også meget få penge, det drejer sig om. Jeg tvivler på, at beløbet her bliver en realitet.

Selv det beløb, der er angivet her, tror jeg ikke bliver en realitet. Og det er udtryk for, når vi ellers vurderer, hvad vi skal gøre på voksenuddannelsesområdet, at her er et hul i princippet om, at en 12-13-årig uddannelse, nemlig en grunduddannelse, bør være gratis for alle. Det gælder så ikke for nogle af disse fag, som vi har med at gøre her.

Det afgørende i det her tilfælde er, at der er nogle fag, som nogle mennesker starter på, som er med til at løfte dem. Men hvis de ved, at de skal betale for at gå i gang med nogle bestemte fag, så går de måske aldrig i gang. Og så kommer de ikke videre.

Jeg mener, at vores samfund har råd til de her ting, og jeg mener, at det er udtryk for en snæver økonomitænkning, når man siger, at der skal være deltagerbetaling, og man må så selvfølgelig også forvente, at deltagerbetaling betyder, at tilgangen bliver mindre. Det mener jeg er en skam for samfundet. Jeg mener, at de mennesker, som aldrig fik en uddannelse, da de var unge, burde have en almindelig ret til at gennemføre også enkeltelementer i en ungdomsuddannelse, uden at det nødvendigvis medfører, at de senere hen går ind i et bestemt længerevarende uddannelsesforløb.

(Kort bemærkning).

Lotte Bundsgaard (S):

Jeg synes, jeg hørte hr. Aage Frandsen sige, at man ikke kunne få en gratis ungdomsuddannelse, hvis man ikke tog den som ung. Mener hr. Aage Frandsen, at det her lovforslag gør, at man ikke som 50-årig kan tage en ungdomsuddannelse som en hf f.eks., uden det koster noget?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Man kan tage en 2-årig hf i et samlet forløb. Man kan tage enkeltfag og stykke det sammen, og så kan man få pengene tilbage senere hen. Det er en meget bureaukratisk måde at gøre det på.

Men hvis nu der er nogle, der siger, at de godt kunne tænke sig at læse et enkelt fag eller to, så kan de ikke det uden at betale disse 900 kr. Hvis man f.eks. siger: Jeg kunne godt tænke mig edb – som er et af de fag, der er beskrevet her at man ikke kan have – og psykologi, de to fag kunne jeg godt tænke mig, hvis der er en, der siger det, jamen så er det 1800 kr., værsgo.

Og med hensyn til den sammenligning man laver med folkeoplysning, er det næsten som om, det er aftenskolerne, man skal forsvare med det her forslag. Det synes jeg ikke er rimeligt, og den tilgang, vi har til det, er, at man har lov til at tage også et enkelt fag. Det burde da være billigere for samfundet, end hvis man tager tre fag.

Christian H. Hansen (DF):

Da Dansk Folkeparti generelt er modstander af amterne, kan man sige, at hvis amterne ikke havde eksisteret, havde vi ikke stået i den situation, vi står i i dag, for det her er jo en aftale, som er indgået mellem regeringen og Amtsrådsforeningen for økonomien i år 2000.

Man vil i det her lovforslag forsøge at samordne de økonomiske vilkår, der er gældende for kursustilbud af parallel karakter i forskellige voksenuddannelsessystemer. Det mål i sig selv kan være udmærket. Man lægger også i lovforslaget op til en præcisering af amtsrådenes forpligtelser i forbindelse med tilrettelæggelse af strukturen for voksenuddannelsescentrene. Der må vi fra Dansk Folkepartis side sige, at det da også er muligt, at der er behov for det, men mange af de hørings svar, som vi efter vores opfattelse har fået meget sent – også hvis man tager konference, lov kvalitet osv., som jo har været drøftet meget her i Folketinget, i betragtning – lægger op til mange spørgsmål, som vi vil komme med i udvalget.

Så synes vi også, som nogle af de høringsberørte har påpeget, at problemerne omkring VUC måske burde have været samlet og taget med ind, når man skulle drøfte en samlet VEU-reform.

Susanne Clemensen (CD):

Det her er jo, som det er blevet påpeget af flere ordførere, en opfølgning af aftalen mellem regeringen og Amtsrådsforeningen om amternes økonomi i år 2000, og det er også en del af finanslovaftalen for år 2000, som CD er en del af.

Med det her lovforslag åbnes der for deltagerbetaling på almen voksenuddannelse og studieforberevende enkeltfagsundervisning. For CD er det meget vigtigt, at de centrale grundfag er fritaget for denne deltagerbetaling. Vi mener, det er vigtigt, at de her fag, som netop er generelle fag, er fritaget for deltagerbetaling.

Derudover synes vi også, det er vigtigt, at det er gratis, hvis en kursist gennemfører en samlet,

adgangsgivende hf-eksamen, og det er grunden til, at vi i hovedtræk godt kan støtte det her lovforslag fra regeringen.

Vi mener, det er væsentligt, at personer, der ikke som unge fik en gymnasial uddannelse, har mulighed for at tage sådan en uddannelse senere i deres liv.

Når der skal indføres brugerbetaling på ikke-centrale grundfag af hensyn til besparelser på amternes økonomi i år 2000, synes vi, at det er ganske rimeligt, ligesom der sker betaling under åben uddannelse og på aftenskolekurser.

CD går altså ind for lovforslaget, som jo er en del af finanlovaftalen, men jeg skal da gerne indrømme, at selve proceduren går noget hurtigt, og der kan være anledning til, at vi kigger på nogle delspørgsmål under udvalgsbehandlingen.

Henrik Svane (RV):

Også dette lovforslag er en udløber af regeringens overordnede forsøg på at målrette og kvalificere udbudet af kurser på almen voksenuddannelse og studieforberedende enkeltfagsundervisning.

Lovforslaget bygger desuden på en aftale mellem regeringen og Amtsrådsforeningen, der fungerer efter hensigten på forsøgsbasis, og derfor er der tale om mindre justeringer, som Det Radikale Venstre bakker op.

Det Radikale Venstre støtter særlig initiativerne omkring en øget deltagerbetaling på de ikkekompetencegivende kurser til fordel for en prioritering af de centrale grundfag, dansk, matematik, naturfag, samfundsfag, sprog osv., at der er fastsat en maksimumgrænse for det beløb, amterne kan kræve for kursusdeltagelse, og endelig at amterne skal tilrettelægge centerstrukturen sådan, at udbudsforpligtelsen overholdes, og at amtskommunens borgere er sikret et udbud inden for en rimelig geografisk afstand.

Det Radikale Venstre kan på den baggrund støtte forslaget.

Søren Kolstrup (EL):

Socialdemokratiet vælger med det her lovforslag at bryde med sine uddannelsespolitiske principper. Det er en udmøntning af aftalen mellem staten og amterne, og nu skal der altså så indføres brugerbetaling på en række fag på 8.-10. klasses niveau og på HF-niveau for voksne.

Gennem det her århundrede har Socialdemokratiet jo sagt, at uddannelse er et redskab til øget lighed og solidaritet. Det har været overskriften på de socialdemokratiske uddannelsesprogrammer fra først til sidst. Det var også på den baggrund, at Socialdemokratiet i 1980'erne bekæmpede ethvert forsøg, det være sig nok så lille, og det var ikke et spørgsmål, om det var 100 kr., eller om det var 500 kr., da bekæmpede man ethvert forsøg på at indføre brugerbetaling på det her område.

Det kom til udtryk flere gange, f.eks. i 1989, hvor den daværende borgerlige regering fremlagde lov om almen voksenuddannelse. I bekendtgørelsen opererede man med et gebyr på 200 kr. Hvad sagde Socialdemokratiet til det? Socialdemokratiets ordfører, Jytte Andersen, krævede, at brugerbetalingsprincipperne blev fjernet. Partiet stillede ændringsforslag til loven for at sikre, jeg citerer: »at deltagerne kan modtage undervisning uden deltagerbetaling«, idet man mente, »at brugerbetaling strider mod grundlæggende uddannelsespolitiske principper«.

Man kan kun være enig. Brugerbetaling skræmmer de kortuddannede bort. Brugerbetaling, den være sig nok så lille, er udtryk for en glidebane. Brugerbetaling på det her område, også en delvis brugerbetaling, er af det onde, fordi den bryder med princippet om uddannelse som et alment gode for alle uanset køn og social baggrund, og især når vi taler om almindelig folkeskoleundervisning og almen undervisning.

Dette synspunkt kommer igen frem i partiets udspil til en voksen- og efteruddannelsesreform sommeren 1999. Her tales om alles ret til at få almene kvalifikationer og et personligt løft, også i voksenlivet.

Jeg mener godt, man kan sige, at hvis man indfører brugerbetaling på folkeskole- og gymnasieniveau, så igangsætter man en politik, som Haarder ikke turde drømme om i gamle dage. Man vil spare sølle – ja, det er så spørgsmålet, hvad det bliver til, 45 mio. kr., måske mere, 50 mio. kr., som indebærer, ikke mindst uden for København, at man skræmmer kursister bort fra nogle fag, f.eks. psykologi, og gør dem sværere at opretholde med indskrænkning af kursusudbud til følge.

Og hermed retfærdiggør man en borgerlig politik og stimulerer yderligere de borgerlige partier til at fremføre krav om brugerbetaling til almene velfærdsgoder. Når Socialdemokratiet

kan indføre deltagerbetaling på 900 kr., jamen så er der da inviteret til, at de borgerlige partier overbyder.

Argumentet for brugerbetaling er en bedre økonomistyring og kvalificering af efterspørgslen. Ja, jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Vorherre bevares. Retten til 12 års almen undervisning for ung som gammel er forsvundet i økonomistyringens hellige navn.

I lovforslaget omtales bl.a. dansk, engelsk, tysk, matematik og samfundsfag m.m. Jeg synes ikke, man kan andet end undre sig over det utrolig begrænsede uddannelsespolitiske og pædagogiske syn, der ligger til grund for lovforslaget.

Der må jo være en grund til, at psykologi er et af de fag på VUC, som søges af flest. 6.000 kursister tager det fag hvert år. Er det for sjov? Ja, muligvis, men det kunne jo også være, fordi det jo bl.a. for ufaglærte handler om at opkvalificere sig til et arbejde i vuggestue og børnehaver eller bruges af folk, der vil ind på et seminarium. Men hvad enten det er af den ene eller den anden grund, så turde der være god grund til at fastholde den almene undervisning som noget, der er vederlagsfrit.

Selv på egne præmisser er dette et dårligt lovforslag, som Enhedslisten ikke kan støtte, og vi vil fortsat gå ud i marken og arbejde sammen med de kræfter, der vil tage den her deltagerbetaling af bordet, og tvinge Socialdemokratiet til at komme på bedre tanker og tvinge regeringen til at komme på bedre tanker.

Flemming Kofod-Svendsen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører på området, fru Tove Videbæk, er forhindret i at være til stede, skal jeg på partiets vegne udtale følgende:

Lovforslaget er en opfølgning på aftalen mellem regeringen og Amtsrådsforeningen af 11. juni 1999 om økonomisk styring af VUC ved indførelse af en efterspørgselsstyret model, kombineret med deltagerbetaling.

Der er mange positive elementer i dette forslag vedrørende målretning, overblik osv. Og at der tales om centrale grundfag og øvrige fag er helt i orden. Blot skal vi sikre, at der i øvrigt så ikke sniger sig for mange fag ind.

Foreningen af studenterkursusrektorer minder om, at det er besynderligt, at hf-fællesfag regnes for centrale grundfag, men at ikke alle fællesfag, som indgår i studentereksamen, regnes dertil. Hf- og studentereksamensfag bør li-

gestilles. Vedrørende øvrige fag skal man jo selv betale kurset, og det kan jeg godt være lidt betænkelig ved. Brugerbetalingen kan gå hen og blive et problem for mindrebedmedlede kortuddannede, som ønsker at tage kvalificerende kurser for at komme videre i deres liv og i deres arbejde.

Netop de kortuddannede, som regeringen vil satse på at få uddannet og give yderligere kompetence, rammer dette forslag lige præcis hårdt. Velhavende mennesker i eller uden job, som tager kurser igen og igen, og som man mener udnytter systemet, bliver ikke ramt. De vil tage disse kurser, hvis de ønsker dem, enten det koster noget eller er gratis. Men de mindrebedmedlede, som kæmper for at kvalificere sig til bedre job, bliver virkelig ramt.

Vi er betænkelige ved, om dette forslag vil skabe barrierer for de kortuddannedes muligheder for at opnå en almen grunduddannelse eller dele heraf.

Målgruppen for VUC-undervisningen er jo netop den del af befolkningen, der ikke tidligere har gennemført den mest grundlæggende uddannelse, og som med VUC får mulighed for som voksne at få de almene kvalifikationer. For mange er den grundlæggende uddannelse på VUC også forudsætningen for yderligere uddannelse.

VUC-området er jo ikke vokset i takt med andre områder af den samlede voksen- og uddannelsessektor. Dette område steg i perioden 1991-1998 med 60 pct., men i denne periode har VUC-aktiviteten stort set været uændret.

Kristeligt Folkeparti ser en del positive elementer i dette forslag, men der er også nogle elementer, vi er meget betænkelige ved. Vi ser frem til en god og fornuftig behandling af forslaget i udvalget.

Tom Behnke (FRI):

Frihed 2000 er heller ikke ubetinget glad for det her lovforslag.

Vi har principielt ikke noget imod, at man i et vist omfang laver en eller anden form for deltagerbetaling. Spørgsmålet er så bare, hvor høj kan deltagerbetalingen være, før man ligesom har nået en smertegrænse, hvor man kan sige, at der er nogle, der bliver udelukket fra at deltage.

Det andet, som i høj grad kan diskuteres, er det, der lægges op til med lovforslaget her, nemlig at det enkelte amtsråd finder ud af, hvor meget deltagerbetalingen så skal være, ikke

bare i det pågældende amt, men på den enkelte skole. Altså at man vil bruge det som et eller andet styringsinstrument, sådan at hvis man bor i x kommune, så koster det 100 kr. at deltage; bor man i y kommune, så koster det 900 kr. at deltage. Og det kan for så vidt være to kommuner, der ligger lige ved siden af hinanden, eller det kan være folk, som dybest set er naboer, men hvor den ene vælger at gå på den ene skole, og den anden vælger at gå på en anden skole, og deltagerbetalingen er vidt forskellig.

Det holder ikke. Det må være sådan, at vi i hvert fald får stillet ændringsforslag om, at forslaget § 6, stk. 2, hvor betalingens størrelse fastsættes af det enkelte amtsråd inden for maksimumbeløbet, der er fastsat af undervisningsministeren, må udgå, og at man i stedet får lavet en bestemmelse, der hedder, at hvis man vil have den her deltagerbetaling, så bør den være ens, og den bør være ens over hele landet. Det er ikke rimeligt, at man vil lave den forskelbehandling på geografisk basis.

Det andet, som vi i Frihed 2000 har hæftet os ved, er, at undervisningsministeren kan føje yderligere fag til den fagrække, der er nævnt i stk. 1, herunder godkende særlige fagtilbud baseret på lokale fagbeskrivelser samt ændre fagenes betegnelser.

Vi synes nok i Frihed 2000, at med den række fag, der er nævnt, har vi ikke umiddelbart fantasi til at forestille os flere fag. Jeg skal ikke kunne udelukke, at der ville kunne komme et behov. Men når man gør sig den anstrengelse i en lov at beskrive en række fag, så er det også rimeligt, at man, hvis den fagrække skal udvides med yderligere fag, så forelægger det for Folketinget. Det ville være det rimelige at gøre og ikke, at man har noget, som er en slags a-fag, der er nævnt direkte i loven, og nogle b-fag, som ministeren så kan give tilladelse til hen ad vejen, alt efter hvad ministeren finder for godt i den enkelte situation.

Der må vi fastholde, at vi er glade for, at ministeren har lagt op til, at det er Folketinget, der beslutter, hvad det er for fag, og den linje synes vi, at ministeren skal gennemføre og dermed stryge § 4, stk. 2, sådan at det er Folketinget, der tager stilling til de her ting.

Men samlet set er vi noget betænkelige, men vi vil ikke udelukke, at vi støtter forslaget i den sidste ende.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Jeg vil gerne takke for den forholdsvis positive tilslutning til forslaget. Jeg er klar over, at de forskellige elementer i forslaget nødvendigvis må påkalde sig forskellige typer opmærksomhed.

Jeg synes, at afvejningen mellem muligheden for deltagerbetaling på en mindre del af fagrækken, samtidig med at der sker en række præciseringer i forhold til den nugældende lovgivning med hensyn til amternes forpligtelse i forbindelse med udbudsfrekvens og udbudsplacering, er en stor forbedring i forhold til den nuværende lovgivning. Jeg håber, at vi under udvalgsbehandlingen kan afklare de eventuelle tvivlsspørgsmål, der måtte være, for at få en så bred tilslutning til lovforslaget som muligt.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af lovforslag nr. L 131: Forslag til lov om ændring af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. (Økonomisk prioritering af uddannelsesindsatsen under åben uddannelse).

Af undervisningsministeren (Margrethe Vestager).

(Fremsat 3/12 99).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Ingrid Rasmussen (S):

Regeringen gør en væsentlig indsats på uddannelsesområdet. Det er Socialdemokratiet meget tilfredse med. Det er målet med det generelle